

וילך

Vayeilech

ראשון

Moshe went and he addressed these statements to all of Yisroel.

1 וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל:

ואזל משה ומליל ית פתגמא האליו עם כל ישראל

He said to them, 'I am 120 years old today, I cannot any longer go forth and return; for Adonoy has said to me, 'You will not cross this Yardein.'

2 ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום

לא אוכל עוד לצאת ולבוא ויהוה אומר אלי לא תעבר

את הירדן הזה:

ואמר להון בר מאה ועשרין שנין אנא יומא דין לית

אנא יכיל עוד למפק ולמעל ויי אומר לי לא תעבר

ית ירדנא הדין

Rashi

וילך משה וגו' אנכי היום. היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי וביום זה אמות (סוטה יג):

וה' אומר אלי. זהו פירוש לא אוכל עוד לצאת ולבוא לפי שה' אומר אלי:

לא אוכל עוד לצאת ולבוא. יכול שתשש כחו, תלמוד לומר לא כהה עינו ולא נס לחה (דברים לד, ז), אלא מהו לא אוכל,

איני רשאי, שנטלה ממני הרשות ונתנה ליהושע. דבר אחר, לצאת ולבוא בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיונות

החכמה (שם):

Adonoy, your God, He is crossing
before you, He will destroy these
nations before you and you will inherit
them. Yehoshua, he is crossing before
you as Adonoy has stated.

יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִימְרֵהוּ עָבַר קִדְמֶךָ הוּא יִשְׁצִי יְת עַמְּמִי
הָאֵלִין מִקִּדְמֶךָ וְתִירְתָנִיו יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר קִדְמֶךָ כְּמֵא
דִּי מַלִּיל יְיָ

3 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא | עָבַר לְפָנֶיךָ הוּא יִשְׁמָד אֶת־הַגּוֹיִם

הָאֵלִים מִלְּפָנֶיךָ וְיִרְשָׁתָם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר לְפָנֶיךָ

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

שני

And Adonoy will do to them as He did
to Sichon and to Og, kings of the
Emorites, and to their land; whom He
destroyed.

וַיַּעֲבֹד יְיָ לְהוֹן כְּמֵא דִּי עָבַד לְסִיחֹן וּלְעֹוג מַלְכֵי
אֱמֹרִי וְלָאֶרֶץ הוֹן דִּי שְׁצִי יְתָהוֹן

Adonoy will defeat them before you,
and you will do to them in accord with
the mitzvah that I commanded you.

וַיִּמְסְרֵנִי יְיָ קְדָמִיכֹן וְתַעֲבֹדִין לְהוֹן כְּכֹל תַּפְקִדְתָּא דִּי
פְקִדִית יְתָכֹן

4 וַעֲשֵׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹוג מַלְכֵי

הָאֱמֹרִי וְלָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם:

5 וְנָתַתָּם יְהוָה לְפָנֶיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכֹל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר

צִוִּיתִי אֲתֶכֶם:

Be courageous and bold, do not fear
and do not quake before them; for
Adonoy, your God, it is He Who is
going with you, He will not enfeeble
you nor will He abandon you."

תקיפו ואלימו לא תדחלון ולא תתברון מקדמיהון ארי
י אלהיך הוא דמדבר קדמך לא ישבנך ולא ירטשנך

6 חזקו ואמצו אל־תיראו ואל־תערצו מפניהם כי
to awe or to dread to be alert
| יהיה אלהיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא
to slacken
יעזבך: (פ)

Rashi

לא ירפך. לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו:

שלישי

Moshe called Yehoshua and said to him
as all of Yisroel watched, "Be
courageous and bold, for you shall enter
with this people into the land that
Adonoy swore to their forefathers to
give them, and you will apportion it to
them.

וקרא משה ליהושע ואמר לה לעיני כל ישראל תקח
ואלים ארי את תעול עם עמא הדין לארעא די קיים
י לאבדהתהון למתן להון ואת תחסגנה יתהון

7 ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל־ישראל
to be alert
חזק ואמצ' כי אתה תבוא את־העם הזה
אל־הארץ אשר נשבע יהוה לאבותם לתת להם ואתה
תנחילנה אותם:

Rashi

כי אתה תבוא את העם הזה. ארי את תעול עם עמא הדין, משה אמר ליהושע, זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן,
אבל הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם (לקמן פסוק כג), תביא על כרחם,
הכל תלוי בך, טול מקל והך על קדקדן, דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור (סנהדרין ח.):

And Adonoy is the One Who is going ahead of you, He will be with you, will not enfeeble you and will not abandon you; do not fear and do not quake.

וַיְהִי הוּא דְמַדְבֵּר קִדְמוֹ מִימְרֵהּ יְהִי בְּסַעֲדוֹ לֹא
יִשְׁבַּקְנֶנּוּ וְלֹא יִרְחַקְנֶנּוּ לֹא תִדְחַל וְלֹא תִתְבַּר

Moshe wrote this Torah and he gave it to the kohanim, descendants of Levi, who carry the ark of Adonoy's covenant; and to all the elders of Yisroel.

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יֵת אֲוִרֵיתָא הָדָא וַיהִבָּהּ לְכֹהֲנֵיָא בְּנֵי לֵוִי
דְּנִטְלִין יֵת אֲרוֹן קְיָמָא דִּי וְלִכְל סְבִי יִשְׂרָאֵל

8 וַיְהִי־הָהּ הוּא | הֶהָלֵךְ לְפָנָיִךְ הוּא יְהִיָּה עִמָּךְ לֹא

properly to slacken
יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת :

9 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי

לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי

יִשְׂרָאֵל:

Rashi

ויכתוב משה וגו' ויתנה. כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו:

רביעי

Moshe commanded them, saying: After seven years have ended, on the holy day of the Sh'mittah year, during the Sukkos festival;

וּפְקִיד מֹשֶׁה יְתַהוֹן לְמִימְרֵי מְסוּפֵי שְׁבַע שָׁנִין בְּזִמְנֵי
שְׁתַּא דְּשִׁמְטָתָא בְּחֻגָּא דְּמִטְלֵיָא

10 וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לְאֹמֶר מִקֶּץ | שְׁבַע שָׁנִים בְּמַעַד

sabbatical year
booth
שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחֻג הַסֻּכּוֹת :

Rashi

מקץ שבע שנים. בשנה ראשונה של שמטה שהיא שנה שמינית, ולמה קורא אותה שנת השמטה, שעדיין שביעית נוהגת בה, בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית (ראש השנה יב):

When all of Yisroel comes to be seen in the presence of Adonoy, your God, in the place that He chooses, you shall read this Torah facing all of Yisroel for them to hear.

בְּמִיתֵי כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַתְחִזָּא קֹדֶם יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא
דִּי יִתְרַעֲי תִּקְרִי יֵת אֲוִרִיתָא הָדָא קֹדֶם כָּל יִשְׂרָאֵל
וְתִשְׁמָעֵנּוּ

Rashi

תקרא את התורה הזאת. המלך היה קורא מתחלת אלה הדברים, כדאיתא במסכת סוטה (דף מא.), על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה:

Assemble the people—the men and the women and the infants, and your convert who is in your towns; in order for them to hear and in order for them to learn to fear Adonoy, your God, and they will make sure to fulfill all the statements of this Torah.

כְּנוּשׁ יֵת עַמָּא גְּבֵרִיא וְנִשְׂיָא וְטַפְּלָא וְגִיּוֹרֵיךְ דִּי בְּקִרְוֶיךָ
בְּדִיל דִּישְׁמָעוּן וּבְדִיל דִּילְפוּן (נ"א דִּילְפוּן) וְיִדְחֲלוּן
מִקֹּדֶם יְיָ אֱלֹהֵכֹן וְיִטְרוּן לְמַעַבְדַּי יֵת כָּל פְּתֻגְמֵי אֲוִרִיתָא
הָדָא

Rashi

האנשים. ללמוד:

והנשים. לשמוע:

והטף. למה באו, לתת שכר למביאייהם (חגיגה ג.).

11 בְּבֹא כָּל־יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל
בְּאָזְנֵיהֶם:

12 הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר
אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיִירְאוּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

And their children who did not understand will hear and will learn to fear Adonoy, your God, all the years that you are living on the land that you are crossing the Yardein there to inherit.

ובניהון די לא ידעון ישמעון וילפון (נ"א וילפון)
למדחל ית יי אלהכון כל יומיא די אתון קימין על
ארעא די אתון עברין ית ירדנא תמן למירתה

13 ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו ליראה את־יהוה
אלהיכם כל־הימים אשר אתם חיים על־האדמה אשר
אתם עברים את־הירדן שמה לרשתה: (פ)

חמישי

Adonoy said to Moshe, "Look! Your time is approaching to die. Call Yehoshua and present yourselves in Ohel Moed and I shall exhort him." Moshe went with Yehoshua and they presented themselves in Ohel Moed.

ואמר יי למשה הא קריבו יומיך לממת קרא ית
יהושע ואתעתדו במשכן זמנא ואפקדנה ואזל משה
ויהושע ואתעתדו במשכן זמנא

14 ויאמר יהוה אל־משה הן קרבו ימִיךָ למוֹת קרא
את־יהושע וְהִתְיַצְבוּ בָּאֹהֶל מוֹעֵד ^{to place} ואֲצַנְנוּ וילך משה
ויהושע ויתיצבו באהל מועד:

Rashi

ואצננו. ואזרנו:

Adonoy revealed Himself in the Ohel in a pillar of cloud; the pillar of cloud remained at the entrance of the Ohel.

ואתגלי יי במשכנא בעמודא דעננא וקם עמודא
דעננא על תרע משכנא

15 וירא יהוה באהל בעמוד ענן ועמד עמוד הענן
על־פֶּתַח הָאֹהֶל: (ס)

Adonoy said to Moshe, "You are about to die, and this people will arise and stray after the gods of the stranger [people] of the land that they are going there among them, and they will forsake Me and break My covenant that I made with them.

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה הֲאֵת אֶת שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְיָקוּם עִמָּא
הָדִין וְיִטְעִי בְּתֵר טַעוֹת עַמִּמִּי אֶרְעָא דִּי הוּא עַל תַּמָּן
בִּינִיהוֹן וְיִשְׁבְּקוֹן דְּחִלְתִּי וְיִשְׁנֹון יֵת קִימִי דִּי גִזְרִית
עִמָּהוֹן

And I will wax angry at them on that day and I will forsake them and I shall conceal My face from them and they will be for consuming and many evils and troubles will happen to them; and they will say on that day, "Look! Because my God is not within me did these evils happen to me."

וְיִתְקוֹף רָגְזִי בְּהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַרְחֻקְנוֹן וְאַסְלֵק
שְׂכִנְתִּי מִנְּהוֹן וְיִהוֹן לְמַבְז וְיַעְרְעֹן יִתְהוֹן בִּישָׁן סְגִיאוֹן
וְעָקֹן וְיִמַּר בְּיוֹמָא הַהוּא הֲלֹא מְדֻלִּית שְׂכִינַת אֱלֹהִי
בִּינִי עָרְעוֹנִי בִּישָׂא הָאֵלִין

16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם

הַזֶּה וְזָנָה | אַחֲרַי | אֱלֹהֵי גִכְר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא
בְּא־שְׁמָהּ בְּקִרְבּוֹ וְעִזְבֹּנִי ^{to break up} וְהִפֵּל אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
כָּרַתִּי אִתּוֹ:

Rashi

נכר הארץ. גויי הארץ:

17 וְחָרָה אַפִּי בּוֹ בְּיוֹם־הַהוּא וְעִזְבֹתֶימָם וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם

וְהָיָה לֹאֲכָל וּמִצָּאָהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בְּיוֹם
הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצָּאוֹנִי הָרָעוֹת
הָאֵלֶּה:

Rashi

והסתרתי פני. כמו שאיני רואה בצרתם:

And I will surely conceal My face on
that day because of all the wickedness
that they did, because they turned to
other gods.

וְאֲנִי סִלְקָא אֶסְלֵק שְׁכִנְתִּי מִנְהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא עַל כָּל
בִּישָׂא דִּי עֲבָדוּ אֲרִי אֶתְפָּנִי לְטַעוֹת עַמְמִיָּא

And now write for yourselves this song
and teach it to Bnei Yisroel to place it in
their mouths; in order that this song
will be for Me a witness against Bnei
Yisroel.

וְכַעֲנָן כְּתִיבוּ לְכוֹן יֵת תְּשַׁבְּחָתָא הָדָא וְאַלְפָּה יֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שְׁוִיָּה בְּפֻמָּהוֹן בְּדִיל דְּתֵּהִי קֳדָמִי תְּשַׁבְּחָתָא
הָדָא לְסִהֵיד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל

18 וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה

אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

19 וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה

אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁמְרָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה

הַזֹּאת לְעֵד בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

Rashi

את השירה הזאת. האזינו השמים (לקמן לב, א), עד וכפר אדמתו עמו (שם מג):

שישי

For I will bring them to the land that I
swore to their forefathers, flowing milk
and honey, and they will eat, and be
full, and wax fat; and they will turn to
other gods and serve them and they
will infuriate Me and break My
covenant.

ארי אעלנון לארעא די קנימית לאבקהתהון עבדא קלב
ודבש ויכלון וישבעון ויתפנקון ויתפנון בתר טעות
עממא ויפלהון וירגזון קדמי וישנון ית קימי

Rashi

ונאצוני. והכעיסוני, וכן כל נאויך לשון כעס:

Should many evils and troubles happen
to them, this song shall serve as
testimony before them as witness—for
it shall never be forgotten from the lips
of their progeny—for I know their
impulse that they are gratifying today
prior to My bringing them to the land
that I swore.

ויהי ארי יערען יתה בישן סגיאן ועקן ותתב תשבחתא
הדא קדמוהי לסהיד ארי לא תתנשי מפום בניהון
ארי גלי קדמי ית יצרהון די אנון עבדין יומא דין עד
לא אעלנון לארעא די קנימית

Rashi

וענתה השירה הזאת לפניו לעד. שהתירתי בו בתוכה על כל המוצאות אותו:

כי לא תשכח מפי זרעו. הרי זו הבטחה לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי (שבת קלח:):

20 כִּי־אֲבִיאֲנֹו אֶל־הָאֲדָמָה | אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָיו זִבְתָּ

קלב ודבש ואכל ושבֿע ^{to be fat} ודשן ^{to be fat} ופנה אל־אלהים

אחרים ועבדום ^{to break up} ונאצוני ^{to scorn} והפר את־בריתי:

21 וְהָיָה כִּי־תִמְצָאֵן אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה

השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי

ידעתי את־יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו

אל־הארץ אשר נשבֿעתי:

Moshe wrote this song on that day, and he taught it to Bnei Yisroel.

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יֵת תּוֹשִׁבְחָתָא הָדָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְאֵלְפִנָּה
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל

He commanded Yehoshua, the son of Nun and said, "Be courageous and bold, for you will bring Bnei Yisroel to the land that I swore to them, and I will be with you."

וּפְקִיד יֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון וְאָמַר תְּקַף וְאֵלִים אָרִי אַתָּה
תַּעֲלֵל יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא דִּי קִנֵּמִית לְהוֹן וַיִּמְרֵי
יְהִי בְּסַעֲדָךְ

22 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ

אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

23 וַיֹּצֵא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וַיֹּאמֶר׃ ^{to be alert} חֲזָק וְאַמֵּץ כִּי אִתָּךְ

תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם

וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ:

Rashi

ויצו את יהושע בן נון. מוסב למעלה כלפי שכינה, כמו שמפורש אל הארץ אשר נשבעתי להם:

When Moshe finished writing the statements of this Torah in a book, till they were complete,

וַהֲוָה כֹּד שְׂצִי מֹשֶׁה לְמַכְתָּב יֵת פְּתֻגְמֵי אוֹרִיתָא הָדָא
עַל סִפְרָא עַד דְּשְׁלִימוּ

24 וַיְהִי | כִּכְלֹת מֹשֶׁה לְכָתֹב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת

עַל־סֵפֶר עַד תָּמַם:

שביעי

Moshe commanded the Levites, bearers of the ark of Adonoy's covenant, saying:

וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת לְוָאֵי נְטָלֵי אָרוֹן קִימָא דִּי לְמִימָר

25 וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם וְשָׂאֵי אָרוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר:

“Take this book of the Torah and place it on the side of the ark of Adonoy, your God’s covenant; and it will be there as witness against you.

סִיבּוּ יֵת סִפְרָא דְאֻרִיתָא הָדִין וְתִשּׁוּן יֵתָה מְסִטָּר
אֲרוֹן קִימָא דִּי אֱלֹהִיכוֹן וִיהִי תִמָּן בְּךָ לְסִהִיד

Rashi

לקוח. כמו זכור, שמור, הלוח:

מצד ארון ברית ה'. נחלקו בו חכמי ישראל בבבא בתרא (יד:), יש מהם אומרים דף היה בולט מן הארון מבחוץ ושם היה מונח, ויש אומרים מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון:

For I know your rebelliousness your stubbornness. Look! even while I live with you today you have been defiers with Adonoy, surely after my death.

אֲרִי אֲנִי יָדַעְנָא יֵת סִרְבְּנוּתָךְ וְיֵת קִדְלָךְ דְקִשְׂיָא הָא
בְּעֻדְנִי חִי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הָיִתְם עִם־יְהוָה וְאִף
וְאִף אֲרִי בְּתֵר דְּאִמּוֹת

the nape or
back of
the...

כִּי אֲנִכִּי יִדְעֹתִי אֶת־מִרְיָךְ וְאֶת־עֲרֻפְךָ הַקִּשְׂיָה הֵן 27

to be bitter

בְּעֻדְנִי חִי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הָיִתְם עִם־יְהוָה וְאִף

כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי:

Assemble to me all the judges of your tribes and your enforcers, and I will declare in their hearing these statements, and invoke as witnesses against them heaven and earth,

כְּנִישׁוּ לְוֹתֵי יֵת כָּל סִבֵּי שְׁבִטִיכוֹן וְסִרְכִּיכוֹן וְאֲמַלְל
קִדְמֵיהוֹן יֵת פְּתִגְמִיָּא הָאֲלִין וְאַסְהִיד בְּהוֹן יֵת שְׁמִיָּא
וְיֵת אֲרֻעָא

properly

הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שְׁבִטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם וְאַדְבָּרָה 28

בְּאֲזִינֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאַעֲיִדָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם

וְאֶת־הָאָרֶץ:

Rashi

הקהילו אלי. ולא תקעו אותו היום בחצוצרות להקהיל את הקהל, לפי שנאמר עֲשֵׂה לָךְ (במדבר י, ב), ולא השליט יהושע עליהם, ואף בחייו נגנזו קודם יום מותו (ס"א ביום מותו), לקיים מה שנאמר, וְאִין שְׁלִטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת (קהלת ח, ח):
ואעידה בם את השמים ואת הארץ. ואם תאמר הרי כבר העיד למעלה הַעֲיִדְתִּי בָכֶם הַיּוֹם וגו' (לעיל ל, יט), התם לישראל
אמר, אבל לשמים ולארץ לא אמר, ועכשיו בא לומר האזינו השמים וגו':

For I know after my death, that you will
become depraved and you will veer
from the way that I commanded you;
and harm will happen to you at the end
of time, when you do what is wicked in
Adonoy's eyes to spite Him with your
actions.

אֲרִי יִדְעָנָא בְּתַר דְּאִמּוּת אֲרִי חֲבֵלָא תַחֲבֵלוֹן וְתַסְטוֹן
מִן אֲרָחָא דִּי פִקְדִית יִתְכוֹן וְתַעֲרַע יִתְכוֹן בְּשִׁתָּא בְּסוֹף
יוֹמָיָא אֲרִי תַעֲבָדוֹן יִתְּ דְּבִישׁ קָדָם יִי לְאַרְגָּזָא קְדָמוֹהִי
בְּעוֹבְדֵי יִדִּיכוֹן

Rashi

אחרי מותי כי השחת תשחיתון. והרי כל ימות יהושע לא השחיתו, שנאמר ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע (יהושע כד,
לא), מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו, כל זמן שיהושע חי, היה נראה למשה כאילו הוא חי:

Moshe spoke in the hearing of all the
assemblage of Yisroel the statements of
this song, till they were complete.

וּמִלִּיל מֹשֶׁה קָדָם כָּל קְהֵלָא דְיִשְׂרָאֵל יִתְּ פִתְגָמִי
תּוֹשְׁבֵיחָתָא הָדָא עַד דְּשְׁלִימוֹ

29 כִּי יִדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוֹן וְסִרְתָּם

מִוְהַדָּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקִרְאת אֶתְכֶם הֲרַעָה

בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה

לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם:

30 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה

הַזֹּאת עַד תִּמָּם: (פ)

Hosea 14:2-10; Micah 7:18-20

הפטרה — הושע • מיכה

הפטרה

הושע 14

Return, O Israel, unto the LORD thy
God; For thou hast stumbled in thine
iniquity.

2 שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֲוֹנְךָ:

Take with you words, And return unto
the LORD; Say unto Him: 'Forgive all
iniquity, And accept that which is good;
So will we render for bullocks the
offering of our lips.

3 קָחֵוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אִמְרוּ אֵלָיו

כָּל־תּוֹעֵמָה עֹון וְקַח־טוֹב וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ:

Asshur shall not save us; We will not
ride upon horses; Neither will we call
any more the work of our hands our
gods; For in Thee the fatherless findeth
mercy.'

4 אֲשׁוּר | לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל־סוֹס לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נִנְאֵמַר עוֹד

אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחַם יְתוֹם:

I will heal their backsliding, I will love
them freely; For Mine anger is turned
away from him.

5 אֲרַפָּא מְשׁוּבָתָם אֶהְבֶּם נִדְבָה כִּי יָשָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ: ^{backsliding}

I will be as the dew unto Israel; He shall
blossom as the lily, And cast forth his
roots as Lebanon.

6 אֶהְיֶה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשׁוֹשְׁנָה ^{a root} וְיִזְוֶה ^{a lily} שְׂרָשָׁיו

כַּלְבָּנוֹן:

His branches shall spread, And his
beauty shall be as the olive-tree, And
his fragrance as Lebanon.

They that dwell under his shadow shall
again Make corn to grow, And shall
blossom as the vine; The scent thereof
shall be as the wine of Lebanon.

Ephraim [shall say]: 'What have I to do
any more with idols?' As for Me, I
respond and look on him; I am like a
leafy cypress-tree; From Me is thy fruit
found.

Whoso is wise, let him understand
these things, Whoso is prudent, let him
know them. For the ways of the LORD
are right, And the just do walk in them;
But transgressors do stumble therein.

7 יִלְכוּ וְנִקְוְתֵי וַיְהִי כְנִיַּת הַדֹּדוּ וְרִיחַ לֹא כִלְבָּנוֹן: ^{grandeur} ^{a sprout}

8 יִשְׁבוּ יִשְׁבִּי בְּצֵלוֹ יַחֲיוּ דָגוּ וַיִּפְרְחוּ כַגֶּפֶן זָכְרוּ כִּי־

לְבָנוֹן: (ס)

9 אֶפְרַיִם מֵה־לִּי עוֹד לַעֲצָבִים אֲנִי עֲנִיתִי וְאֲשׁוּרֹנוּ אֲנִי

כַּבְרוֹשׁ ^{verdant} ^{cypress tree} רַעֲנָן מִמֶּנִּי פְרִיָהּ נִמְצָא:

10 מִי חָכֵם וַיְבִן אֱלֹהִים נִבּוֹן וַיִּדְעֵם כִּי־יִשְׂרָאֵל דְּרָכָי יִהְיֶה

וְצִדִּיקִים יֵלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם:

מיכה 7

Who is a God like unto Thee, that
pardoneth the iniquity, And passeth by
the transgression of the remnant of His
heritage? He retaineth not His anger for
ever, Because He delighteth in mercy. .

He will again have compassion upon
us; He will subdue our iniquities; And
Thou wilt cast all their sins into the
depths of the sea.

18 מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׂאֲרִית נִחַלְתּוֹ

לֹא־הֶחֱזִיק לְעַד אָפוּ כִּי־תִפְּץ חֲסֵד הוּא:

19 יָשׁוּב יִרְחֲמֵנוּ יִכָּבֵּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתִשְׁלֶיךָ בְּמַצְלוֹת יָם ^{depth}

כָּל־חַטָּאוֹתָם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob,
mercy to Abraham, As Thou hast sworn
unto our fathers from the days of old.

20 תַּתְּנוּ אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ

לְאֲבוֹתֵינוּ מִיָּמֵי קֶדֶם: